

ליקוט שיחות, אגרות קודש, וסיפורים אודות ספר „אמרי בינה“

הקדמת ה„אמרי בינה“

כ”ק אדמו”ר מהר”ש נ”ע זי”ע אמר שלא עיין מעולם בהקדמה מחיבור זולת במקום שההקדמה עצמה ספר, ואמר כמדומה לי שלקח לדוגמא הקדמת ספר אמרי בינה, אמר אז מי האלט חאטש א וויילע בא א שטיקל אמת איז שוין גוט, א ווילע א חסיד איז דאס פועל אויף ווייטער, א רשימה א הארה פון פריער בלייבט דאס.

(תורת שלום – ספר השיחות ע’ 53)

כתיבת ה„אמרי בינה“

עס איז ידוע אז דער מיטעלער רבי האט געמאכט יעדן פון זיינע ספרים פאר אן אנדער חסיד. דער דרך חיים האט ער געמאכט פאר איינעם כו” און דעם אמרי בינה האט ער געמאכט פאר ר’ יקותיאל ליעפליער. הגם אין ידיעת התורה האט ער געהטא א ידיעה מצומצמה, אבער זיין השכלה אין חסידות איז געווען באופן נפלא.

(ספר השיחות קיץ ה’ש”ת ע’ 90. תורת מנחם רשימות היום ע’ שז)

הוד כ”ק אאזמו”ר אדמו”ר מוהר”ש מספר להוד כ”ק אדמו”ר הרה”ק, כי הוד כ”ק זקנו כ”ק אדמו”ר האמצעי . . לכל סוג וסוג מהמשכילים והעובדים כתב עבורם מאמרים וספר מיוחד. לסוג א’ מהעובדים כתב ספר שער התשובה והתפלה חלק ראשון, וחלק שני לסוג אחר, וחלק שלישי לסוג אחר, וכן בסוגי המשכילים דלסוג אחד כתב ספר שער האמונה ולהסוג השני ספר עטרת ראש, ולהסוג המעולה ביותר ספר אמרי בינה.

(אגרות קודש כ”ק אדמו”ר מוהרי”צ נ”ע, כרך ג’ ע’ שס)

החסיד ר’ יקותיאל מליעפלי

באמת בשנים הראשונות של אדה”ז לא היו חסידים יותר מעתה, אך אצלם האיר אור הנשמה בגוף, וכהמעשה הידוע מר’ יקותיאל ליעפליער שבא בפעם הראשונה לאדה”ז על יחידות בעת שישב בתפילין דר”ת (השאלה לא רצה לומר, אך אמר שהי’ מאויים), ואמר אדה”ז בזה”ל: רבש”ע ואתה מחי’ את כולם כתיב. ותומ”י נתהפך לאיש אחר בהשכלה ובעבודה, אף שלא הי’ יכול ללמוד כלל, ובדוחק הבין פסוק חומש עם רש”י, ואדמו”ר הצ”צ נתן לו פעם א’ סדר היום באופן הלימוד, וצוה לו ללמוד ספר קב הישר בל”א, ועוד ספר מוסר א’ בל”א, ומ”מ בדא”ח היתה הבנתו להפליא מאד. ואדמו”ר האמצעי עשה את האמרי בינה עבורו, וכשהי’ נוסע מליעפליע דרך באריסאוו הי’ נכנס אצל ר’ שמואל

1) ואולי קאי על „פתח השער“ שנק’ ג”כ „הקדמה“ (ראה לעיל בדף השער של הספר: „בהקדמת הספר הנק’ פתח השער“.

2) ראה אגרות קודש כ”ק אדמו”ר מוהרי”צ נ”ע ח”ג ע’ תעח (נדפס גם בס’ אמרי אדמו”ר האמצעי קונטרסים ע’ תמט ואילך). היום יום – ט”ו אד”ש.

בער עם הבייטש שטעקל, און פלעגט אים א שמיץ טאָן, והי’ אומר: זאָג פאָרן וואָס איך ווייס ניט (באמ”ב). והי’ ר’ שמואל בער אומר: לא בזה המקום? (כי ר’ שמואל בער הי’ מבין לשער בערך), ואמר (ר’ יקותיאל) לא! ואמר ר’ שמואל בער: ולא בזה המקום? אמר לא, עד שהי’ אומר לו בזה המקום, ואמר: א, דאָס מיין איך. ואדמו”ר מהר”ש הי’ שואל ספקותיו בענינים החמורים באמרי בינה אצלו. וכ”ז שהי’ מאיר אצלו אור הנשמה בגוף ע”י שהאיר עליו אדה”ז.

(ספר השיחות תרפ”ד ע’ 55. וראה גם לקו”ד ח”א, ע’ כז ואילך. תורת מנחם רשימת היום ע’ שו)

עבודת המוח

הוד כ”ק רבינו הזקן האט געמאנט עבודת הלב, הוד כ”ק אדמו”ר הרה”ק האמצעי האט געמאנט עבודת המוח. עבודת הלב הייסט אין הארצן און מיטן הארצן. עבודת המוח הייסט אין מוח און מיטן מוח. בכדי צו וויסן וואס מיינט עבודת הלב דארף מען לערנען שער התשובה, שער התפלה און דרך חיים. צו וויסן וואס איז עבודת המוח דארף מען לערנען דעם סידור און אמרי בינה.

(ספר השיחות תש”ה ע’ 52)

היגיעה הדרושה להבנת ה„אמרי בינה“

בקיץ תרנ”ה ביום השלישי וביום הרביעי י”ט-י”ז סיון בעת הטילולי הרבה הוד כ”ק אדמו”ר הרה”ק לשוחח על אודות לימוד תורת החסידות . . תורת החסידות – אומר הוד כ”ק אדמו”ר הרה”ק: היא חכמה רחבה ועמוקה מאד, עס איז א גרויסע חכמה מיט טיפע השכלות, און דאס אלץ איז אין ענינים רוחניים. לערנענדיק דעם עלטער זיידניס, דעם מיטעלן רבינ’ס, חסידות, כתבים און נדפסים בכלל, און דעם אמרי בינה בפרט, איז ביי מיר אויסגעקראכן די האר פון קאפ פון רוב יגיעת המוח במחשבה עיונית הרבה שעות רצופות.

(אגרות קודש כ”ק אדמו”ר מוהרי”צ נ”ע, כרך ד’ ע’ כו)

דיבר אודות אאמו”ר נ”ע, ואמר שבשנת רמ”ז עסק הרבה באמרי בינה שער הק”ש בהאותיות י”ב י”ג בהענינים דהעלם וגילוי כח ופועל עצם והתפשטות, וכתב מכתב שאלה בזה להרה”ח ר’ חיים בער ווילענסקי לקרעמענצוג ולא ענה לו,

כשבא הרי”י ראפאלאוויטש לליובאוויטש אמר לו אאמו”ר: כתבתי מכתב לר’ חיים בער ולא ענה לי, וכשבא הרי”י לקרעמענצוג האָט ער אים געגעבן אַ חלק ווי ער האָט געקענט, היתכן שאדמו”ר כתב לכם מכ’ ואין אתם משיבים לו, וענהו ר’ חיים בער הוא כתב לי שאלה באמ”ב, ושאל לו הרי”י ולמה אין אתם משיבים לו א”ל ער וועט זיך איינקערן אָן מיר,

ולשנה הבאה כשבא הרי”י לליובאוויטש סיפר לאאמו”ר מה שהשיב הרח”ב אז איר וועט זיך איינקערן אָן אים, וא”ל אאמו”ר

באמרי בינה הי' בדרך ואתהלכה ברחבה, ומ"מ נאָכן דאָוונען מעריב צוויי שעה, און נאָכן ליינען קשעהמ"ט עטליכע שעה, איז פאָרן צולייגען זיך, האָט ער געזאָגט: מען דאַרף אויפשטיין אָן אַנדערער.

(ספר השיחות תש"ט ע' 305)

הסברת שם הספר ושערי ע"פ קבלה

. . האמצעי . . ושאר ספריו נקראו בשם שערים, שערים דוקא בחי' שערי בינה בחי' יצחק שכתוב בו וימצא כו' מאה שערים, וספרו על ק"ש ציצית ותפילין נק' כ"א ג"כ בשם שער, שער הק"ש שער הציצית שער התפילין, וכללותם נק' אמרי בינה, בינה דוקא, בחי' יצחק, הבאר דרחבות, והיינו מה שבכללות דרושיו הם בהרחבה מאד מאד, ובפרט בהג' הללו ק"ש ציצית ותפילין שהם כלל התורה ומצות, כי מצות ק"ש כוללת כל המצות כמ"ש וזאת המצוה כו' וכתוב בתרי' מצות ק"ש, ובק"ש יש רמ"ח תיבין לנגד רמ"ח מ"ע, וציצית גימט' ת"ר ועם ה' קשרים וח' חוטין הוא תרי"ג שכוללת כל המצות כדרז"ל, וכן תפילין הוקשה כל התורה לתפילין כדרז"ל ע"פ למען תהי' תורת ה' בפיך, אמרי בינה גימט' ש"ח, הוא השי"ח בחי' שבכינה, ועיין בלק"ת להאריז"ל פ' יתרו בענין אליעזר, והלשון שיח ביחוד הוא שייך ליצחק שכתוב על תפלתו, מנחה, לשון שיחה, לשוח בשדה, ושיחתן של עבדי אבות שקאי על אליעזר גימט' ש"ח, הי' כ"ז בהנוגע להזיווג דיצחק דוקא . .

(לקוטי לוי יצחק – אגרות קודש ע' שלד)

*

סיפורי המידים

הבנת ה"אמרי בינה"

כשהי' החסיד ר' חיים וויילער אברך צעיר ובא בפעם הראשונה לכ"ק אדמו"ר האמצעי, אמר לו הרבי שילמד את ספר התניא ואמרי בינה. ר' חיים עשה כמצות הרבי ובמשך כשנה למד את שני הספרים, והיו לו הרבה שאלות בספר אמרי בינה. לאחר כשנה הוא בא שוב אל הרבי עם שאלותיו. אמר לו הרבי: „את האמרי בינה לא כתבתי כפי שאבא כתב את התניא. אבא כתב את התניא כשהוא מדייק אפילו ב'ו', אך אני לא ערכתי כך את האמרי בינה". הרבי המשיך ואמר לו: „למד אותו פעם אחת, פעמיים, שלש, ארבע וחמש פעמים, ואזי תבין“.

(שמועות וסיפורים, ח"א ע' 49. אהלי ליובאוויטש גליון ד בתחילתו)

סדר הלימוד באמרי בינה

הר' שילם קוראטין עורר את התלמידים הקשישים (אליהו ייכיל (סימפסון), אברהם פריז, משה מרדכי פינסקי (אח"כ עפשטיין, רב בפטרבורג), נטע פינסקי (נהרג בחרסאן בימי הפרעות דשנות רפ"א), ירוחם גרליק), עד אשר היו לומדים אמרי בינה במשך י"ב שעות ויותר ביום.

(זכרון לבני ישראל, פ"ט)

נ"ע כששאלתי מאתו לא הי' כוונתי שיורני הפשט מאמ"ב רק חפצתי לידע ווי קאָן מען דאַרטן דורך קריכן מיט שכל אַליין. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק אדמו"ר נ"ע אמר על עצמו שבעת ההיא מרוב יגיעתו והעמקותו בהענינים באמ"ב איז באַ אים אויס געקראָכן די האָר פון קאָפּ ומזה הי' היסודות דהמשך הגדול בשעה שהקדימו תער"ב-ע"ו.

(ספר השיחות תרפ"ד ע' 52)

דער רמב"ם און דער פרדס ריידן אין ענינים פון הכרת עצמו, דער רמב"ם רעדט דאס ביי די גלגלים (הל' יסוה"ת פ"ג ה"ט) וז"ל: מכירין את עצמן ומכירין את המלאכים שלמעלה מהן ודעת הכוכבים והגלגלים מעוטה מדעת המלאכים וגדולה מדעת בני אדם. רעדט זיך דא ג' ענינים: א) וואס מכירין את עצמן, ב) ווי באלד ער זאגט וגדולה מדעת בני אדם, מיינט דאך דאס, אז זיי זיינען מחשב דעם נידעריגען פון זיך פאר א מציאות, ווארום פאר גארניט איז דאך ניט שייך צו זאגען וגדולה ממנו, ג) אז זיי האבן א הכרה אין דעם עליון.

די וואס לערנען אמרי בינה און פתח השער ווייסען אין דעם נאך א פערטען זייער טיפען ענין. דארטען איז מבואר אז אין יעדער מציאות יש איז דא ששה קצוות. אז הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק האט געהארעוועט אין דעם ענין האט ער אויפגעטאן – מצד זיין, חלקי הוי' אמרה נפשי – ניט בלויז איז פאראן ר' קצוות, נאר עס איז דא י"ב קצוות, ווייל אין יעדען איז דא דער תוך און דער חוץ, און עס איז דאך פאראן דער עד פה תבוא ותו לא, ווייל אין יעדער נקודה איז דאך אין דער התפשטות פון דער נקודה דא דער עד פה תבוא, און דאן פאנגט זיך אן די התפשטות פון דער נקודה שלמעלה ממנו, און דאס איז די הכרה מה שלמעלה ממנו.

(ספר השיחות תש"ד ע' 67)

תביעה ללמוד „אמרי בינה“

בריגא כיבדו אחד בפסוק זה – „ויהיו נא אמרינו לרצון“ – ואמרתי כי בתורה יש קרי וכתוב. הכתיב הוא „אמרינו“ והקרי הוא כאלו אמור „פעלינו“. וכן אומר לך כי צ"ל הקרי כאלו ככתוב „עבודתינו לרצון“, די עבודה דארף זיין באופן אחר. די אלע ענינים וואס מען טוט דארף זיין „אמרינו“, מען זאל זאגן און עס זאל זיך אפטאן. אבער „עבודתינו“ דארף זיין אַנדערש.

פאר וועמען איז דער אמרי בינה, דער תורת חיים – זיי זיינען דאך פאר יתום'ט געווארן. מען דארף מאכן צוויי רוקנס. פאר וועמען זיינען דעם טאטנ'ס מאמרים וואס זיינען געשריבן געווארן בדם הלב.

(ספר השיחות תרצ"ו ע' 42)

אופן הלימוד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש נבג"מ זי"ע, אמר בשם כ"ק אדמו"ר הצ"צ נבג"מ זי"ע, על החסיד ר' גרשון בער נ"ע, שבכל ענין